

MATTEÛSJAAR A 2019-2020

TIJD DOOR HET JAAR 29

18 oktober 2020

Evangelie: Mt 22,15-21

Uit het heilig evangelie van onze Heer Jezus Christus volgens Mattheüs

- 15 Op zekere dag maakten de farizeeën plannen
om Jezus in zijn redenering te verstrikken.
- 16 Ze stuurden hun leerlingen op Hem af, samen met de Herodianen.
Die zeiden: 'Meester, we weten dat U een waarheidslievend man bent
en naar waarheid onderricht geeft over de weg van God,
en U door niemand laat beïnvloeden,
want U ziet geen mens naar de ogen.
- 17 Zeg ons dan wat U hiervan vindt:
mag men belasting betalen aan de keizer of niet?'
- 18 Maar Jezus, die hun kwalijke opzet doorzag, zei:
'Waarom stelt u Me op de proef, huichelaars?
- 19 Laat Mij eens een belastingmunt zien.'
- Ze gaven Hem een denarie.
- 20 Hij zei hun: 'Van wie is die afbeelding en het opschrift?'
- 21 Ze zeiden hem: 'Van de keizer.'
- Daarop zei Hij tegen hen:
'Geef dan aan de keizer wat van de keizer is
en aan God wat van God is.'

KBS Willibrord 1995

1) Exegeten – Bijbeldeskundigen laten ons eerst opmerken dat de drie volgende zondagsevangeliën: dat van vandaag, de 29e zondag, en dan verder van de 30e en de 31e zondag door het jaar **uit één geheel** genomen zijn, nl. **Mt 22,15 – 23,39** en alle drie vóór de eschatologische rede staan; die zogenoemde eschatologische rede (N.B. de vijfde rede in het Mt.-evangelie) loopt van 24,1(4) tot 26,1: daar begint dan het passieverhaal: *"Toen Jezus deze laatste rede had uitgesproken, zei hij tegen zijn leerlingen: 'over twee dagen is het, zoals jullie weten, Pesach'".*

2) Jan Lambrecht * wijst erop dat van het genoemde geheel (Mt 22,15 – 23,39) niet alles in de A-cyclus is opgenomen.

2.1 Dat groter geheel is volgens hem als volgt in te delen:

1. Drie vragen aan Jezus:

*22,15-22: belasting

(*22,23-33: verrijzenis)

*22,34-40: het grootste gebod

2. Een tegenvraag van Jezus: *22,41-49: Zoon en Heer van David)

3. Zijn toespraak over en tegen de Farizeeën: 23,1-39:

(het grootste gedeelte van die toespraak is weggelaten)

Let wel: wat niet is opgenomen hebben we hier in cursief gezet en tussen ().

2.2 Nog even wat op te merken, volgens J.Lambrecht, over dat geheel:

Men heeft de indruk dat volgens de evangelist alles gebeurt:

- ° op dezelfde plaats (de tempel)
- ° op dezelfde dag (22,33)
- ° en de hogepriesters en de oudsten van het volk staan niet langer op de voorgrond, maar de Farizeeën.

3) Maar nu over het zondagsevangelië van de 29^e zondag door het jaar: Mt 22,15-21:

- a) Mt volgt zijn bron, m.n. Mc 12,13-17, maar hij **verscherpt** de tegenstelling tussen Jezus en de Farizeeën.
- b) Maar die laatsten sturen hun leerlingen uit samen met de Herodianen.
Wel beschouwd en goed begrepen zijn dat uiteindelijk wel *twee groepen die lijnrecht tegenover elkaar* stonden: op het vlak van belasting aan de Romeinse keizer hadden zij een tegenovergestelde opinie:
 - * Herodianen: Romeinsgezind,
 - * Farizeeën: anti-Romeins.
- c) Ze beginnen hun tussenkomst met een grote waardering voor hun gesprekspartner (v. 16), maar in feite zijn ze *vals* en *hypocriet*: ze stellen Jezus op de proef en zetten hem een val.
- d) En welke val?
Wat Jezus ook antwoordt: 'ja' of 'neen': hij zal de woede van een deel van de toehoorders opwekken.
- e) Maar Jezus laat zich niet vangen, maar hij compromitteert hen met de munt die zij zelf nu op zak hebben: hij vraagt duidelijk die te laten zien. En dat is een Romeinse munt. "Op die munten stond keizer Tiberius afgebeeld als een goddelijke held. De munt is beeldrager van de keizer en moet dus aan de keizer teruggegeven worden (*Wegwijzer, p. 137).
- f) Als we nu mogen *veronderstellen* dat ze daar *in de tempel* stonden, en verder mogen *aannemen* dat *er in de offerkist van de tempel geen Romeins geld mocht terechtkomen* - dat moest omgewisseld worden, vandaar geldwisselaars in de tempel (Jezus heeft ze er nog eens flink uitgejaagd) – dan staat Jezus wel in een heel gunstige positie om zijn 'woordvoerders' van antwoord te dienen: 'als je dan toch de munt van de keizer als echt geld gebruikt, dan moet je je ook maar schikken naar zijn belastingsysteem.
- g) Maar Jezus' antwoord beperkt zich niet tot 'het geven aan de keizer', hij knoopt eraan vast: 'en geef aan God wat God toekomt'.
- h) "Over de betekenis van deze uitspraak" (zeker ook als geheel) , aldus P. Kevers *p.149, "werden hele boeken volgeschreven".
 - 1) We citeren dan eerst zijn commentaar: "*In ieder geval ligt het zwaartepunt van Jezus' antwoord in de laatste zin: geef aan God wat God toekomt. Slechts onder die voorwaarden kun je aan de keizer het zijne geven. Zoek eerst het Koninkrijk van God en de gerechtigheid die daar bij hoort. Hoe je ook met 'de keizer' (het staatsbestel, de politiek...) verkiest om te gaan – als tegenstander, als*

revolutionair, als loyaal medewerker – doe het altijd zo dat de ‘gerechtigheid van het Koninkrijk van God’ kan doorbreken.”

- 2) Jan Lambrecht * (p. 84): *“We moeten uit het gevatte weerwoord van Jezus (v. 21) geen genuanceerde staatstheorie willen afleiden. Jezus brengt het gesprek op een hoger niveau, het niveau van zijn zending”.*
- 3) Wegwijzer, p. 137-138: *‘En aan God, wat van God is’. Wat is daarmee bedoeld? De munt draagt het beeld van de keizer. Die moet aan de keizer worden teruggegeven. Wat moet er nu aan God gegeven worden? De parallel in het antwoord suggereert nu: datgene wat het beeld van God draagt. En dat is: de mens! ‘Naar Gods beeld en gelijkenis’ is de mens geschapen. En als de munt aan de keizer toebehoort, behoort de mens aan God toe. Aan God moet dus de mens gegeven worden. De vragenstellers worden zo aan het denken gezet over hun verhouding tot God, of zij hun beeld van God wel ongeschonden en ongedevalueerd teruggeven aan God. En dat kan alleen blijken uit de levenswandel die de mens leidt.”*
- 4) Jan Lamote* (p. 135): *“De Joodse filosoof Martin Buber had steeds papiertjes op zak. Op het eerste stond geschreven: vergeet niet dat je het nooit helemaal leert, je bent stof en as. Op het tweede had hij genoteerd: vergeet nooit dat je als mens vertegenwoordiger blijft van de afwezige God. Deze spreuk kunnen we gebruiken als samenvatting van het hele verhaal”.*

...

“Dat is de inhoud van het verhaal: wiens handtekening dragen wij? Van de keizer of van...? Het antwoord hierop ligt te vinden in wat we zeggen en doen. Die vraag moeten wij ons in alle omstandigheden stellen: wiens handtekening draagt ons gezin, onze school, onze maatschappij, onze structuren...? Dit lijkt een utopie te zijn. Maar als we het elke dag reeds een klein beetje proberen op de plaats waar wij staan, lijkt het onmogelijke niet meer zo onmogelijk” (p. 137).

4. Adelbert Denaux, pr.

Nog een laatst bijgekomen bijdrage over dit zondagsevangelië: *‘de vraag over de belasting aan de keizer’* (Mt 22,15-21(22)) van Adelbert Denaux, pr; in : *Vrienden van Bijbelhuis Zevenkerken*, september-oktober-november 27/4-2020, van pag. 8-11.

We proberen hier nog een overzicht van de inhoud te bieden:

1. Die perikoop is de eerste van een drietal waarin nu door de tegenstanders van Jezus aan hem listige vragen voorgelegd worden.
2. Wie zijn die tegenstanders? Inhoud? Op welke zondag in de rij van het A-Jaar?
 1. 22,16-22: de leerlingen van de Farizeeën en Herodianen:
 - ° inhoud: over de belasting aan de keizer;
 - ° zondagsevangelië: 29 A.
 2. 22,23-33: de Sadduceeën:
 - ° inhoud: vraag over lichamelijke opstanding;
 - ° zondag: geen
 3. 22,34-40: een Wetgeleerde van de Farizeeën;
 - ° inhoud: wat is het grootste gebod?
 - ° zondag 30 A.
3. Focus op dit zondagsevangelië (29 A): 22,15.16-22

- a. De vraagstellers van dienst verwijzen naar “de census (kènsos), meer bepaald naar de persoonsbelasting (tributum capitis) die middels de census of registratie sinds 63 v.Chr. door de Romeinse bezetter werd geïnd, en die een denarius bedroeg. Hoewel de joodse overheden met de bezetter meewerkten om die te innen, waren veel joden er tegen op religieuze gronden. Na de census van 6 of 7 n.Chr., toen Judea onder rechtstreekse Romeinse controle kwam, kwam Judas de Galileeër in opstand. De vraag die Jezus’ tegenstanders stelden was dus zeer reëel, zeker in kringen die vonden dat Israël een echte theocratie moest zijn.” (pag. 9-10)
- b. Verwijt van Jezus – hypocrisie van de vraagstellers
*“Jezus die de gezindheid en het hart van de mensen kent (vgl. Mt 12,25; Joh 2,25), **verwijt** hen hun **huichelarij** en stelt een retorische vraag: hij weet immers dat ze hem op de proef willen stellen. Dan initieert Jezus een moment van non-verbale communicatie, wat de dramatiek van het gebeuren verhoogt. Hij vraagt hun een belastingmunt te tonen, iets wat ze prompt doen. Hierdoor tonen ze ongewild hun **hypocrisie**: ze bezitten zelf de munt waarover aan Jezus vragen stellen! Jezus houdt blijkbaar de munt in de hoogte en vraagt wiens afbeelding en inscriptie erop staan. Daarop kunnen ze niets anders antwoorden dan: ‘van de keizer’.*
- c. Antwoord van Jezus:
“En dan komt het schitterende antwoord van Jezus, dat in het collectieve geheugen is blijven hangen: ‘Geen de keizer wat de keizer toekomt, en aan God wat aan God toekomt.’
- d. Betekenis van dat Jezuswoord?
*“In zijn beknoptheid is Jezus’ gevleugeld woord ietwat **raadselachtig**. Wat betekent het?
 Men kan er in elk geval uit afleiden dat Jezus niet instemt met hen die de Romeinse bezetting met geweld ongedaan willen maken. Maar tegelijk relativeert het ‘geven wat aan God toekomt’ de verplichtingen tegenover het politiek gezag: er wordt hier geen klaar beginsel van loyale onderwerping aan de staat geformuleerd.*
- e. Wat kan men met zo’n antwoord doen? Hoe met zo’n antwoord weggan?
“Veeleer gaat het erom altijd een zeker voorbehoud te maken als het de staat betreft, maar helemaal geen voorbehoud te maken ten aanzien van God. Jezus’ antwoord is dus niet simpel ja of neen, maar een aanspraak om een afweging te doen van wat gevraagd wordt door twee (zeer ongelijke) autoriteiten, een die blijft en een die voorbijgaat. Soms sluiten de vragen elkaar niet uit, zoals hier in het geval van de belastingmunt. Maar soms is wat de staat vraagt in strijd met wat God vraagt, en dan is het duidelijk dat god autoriteit voorrang dient te krijgen.

Inspiratie vooral geput uit *Jan LAMBRECHT, s.j., *Één is onze Meester. Luisteren naar het Matteüsevangelie*, Altiora, Averbode, 1994, p. 83-84; ook uit *Paul KEVERS, *Negenentwintigste zondag door het jaar*, in: *Op.cit.*, pag. 148-150; zie ook J. LAMOTE, *Beeld van God schiep hij hem*, Mt 22,15-22 in: *Dichtbij is uw Woord. Exegetisch commentaar bij de evangelieperikopen van jaarcyclus A: Matteüsevangelie*, pag 135-137; we vermelden ook graag: *Wegwijzer. Toelichting bij de Schriftlezingen voor de zondagen A-cyclus, samengesteld door de pastorale werkgroep Oost-Gelderland*, teksten van Drs. W.H.J.M. Berflo (staflid voor Bijbelse Vorming, KBS, Boxtel, 1980, voor de 29^e zondag door het jaar, p. 137-138.
 + Adelbert DENAUX, *De vraag over de belasting aan de keizer (22,15.16-22)* in: *Vrienden van Bijbelhuis Zevenkerken*, september-oktober-november 27/4-2020, van pag. 8-11.